

EDWARD S. GACEK

AGNIESZKA OSIECKA

Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych, Słupia Wielka
e-mail: a.osiecka@coboru.pl

Inicjatywa Białkowa COBORU w latach 2017 i 2018 — wdrożenie i upowszechnienie oraz promocja gatunków bobowatych grubonasiennych

Koncepcja nazwana *Inicjatywą Białkową COBORU* realizowana jest przez Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych (COBORU) od 2017 roku. Impulsem do jej powstania była i w dalszym ciągu jest potrzeba zwiększenia powierzchni uprawy roślin białkowych i soi w celu poprawy bilansu krajowego białka paszowego, a w rezultacie zmniejszenia uzależnienia od importowanej śrutki sojowej GMO. Założenia tego przedsięwzięcia koncentrują się na realizacji innowacyjnych rozwiązań metodycznych, w tym przede wszystkim na rozszerzeniu zakresu doświadczalnictwa odmianowego w tej grupie roślin. Docelowym efektem ma być powszechna rekomendacja odmian poszczególnych gatunków na terenie wszystkich województw.

Rozwijanie doświadczalnictwa odmianowego w ramach *Inicjatywy Białkowej COBORU* obejmuje najważniejsze gatunki roślin bobowatych grubonasiennych (strączkowych), tj.: bobik, groch siewny, łubin wąskolistny, łubin żółty oraz soję — roślinę najmniej poznaną, choć wyraźnie zyskującą na znaczeniu w ostatnich latach.

Głównym celem *Inicjatywy Białkowej COBORU* jest weryfikacja przydatności rejonów kraju do uprawy poszczególnych gatunków bobowatych grubonasiennych, a w ramach gatunków — systematyczna ocena dostępnych na rynku nasiennym odmian. W tym celu, w całym kraju realizowane są liczne doświadczenia polowe, z możliwie dużymi zestawami odmian.

Szerokie testowanie odmian umożliwia sprawdzenie:

- potencjału i wierności plonowania,
- innych ważnych cech rolniczych, a zwłaszcza tolerancji na stresy abiotyczne (susza oraz inne ekstremalne warunki środowiskowe) i stresy biotyczne (choroby, szkodniki i in.),

— określenie wczesności i możliwości adaptacyjnych do uprawy w kraju odmian soi pochodzących z różnych rejonów Europy, a także innych kontynentów.

W ramach *Inicjatywy Białkowej COBORU* zwiększono liczbę realizowanych doświadczeń średnio o ponad 50%, a przypadku soi liczba doświadczeń uległa podwojeniu. Doświadczenia z soją obecnie zakładane są także w północnym pasie kraju, gdzie dotąd nie było ich wcale.

Dotychczasowe wyniki badań odmianowych pochodzą z dwóch skrajnie odmiennych pod względem przebiegu pogody sezonów wegetacyjnych. W roku 2017 notowano dostateczną, a nawet nadmierną ilość opadów przez większą część sezonu wegetacyjnego, natomiast rok 2018 cechował się ich długookresowym deficytem oraz bardzo wysokimi temperaturami.

Miarą zmian zachodzących w tej grupie roślin jest m.in. znaczący wzrost liczby nowych odmian soi zgłaszanych do badań urzędowych oraz wpisanych do Krajowego rejestru (KR). Aktualnie zarejestrowanych jest 17 odmian, pochodzących z różnych firm hodowlano-nasiennych, o zróżnicowanej długości okresu wegetacji. Nastąpił także wzrost liczby odmian soi oferowanych na polskim rynku nasiennym — w roku 2018 było ich 35, o 10 więcej niż w roku 2017.

Wraz z wielostronną działalnością doświadczalną realizowane są międzyinstytucjonalne działania publikacyjne i wdrożeniowo-upowszechnieniowe. Na terenie stacji i zakładów doświadczalnych oceny odmian organizowane są spotkania popularyzujące uprawę roślin białkowych i soi, np. „Dni Pola Roślin Białkowych”, a także „Dni Soi”. Drukowane są także ulotki i broszury, zawierające ogólne i szczegółowe informacje nt. badanych odmian bobowatych grubonasiennych.